

■ Гістарычны ўнікат

ЗБРОЙНАЕ МАЙСТЭРСТВА ПА-ПАРТЫЗАНСКУ, ці Лясныя кулібіны

Асаблівасці партызанскай барацьбы патрабавалі вялікай ін-тэнсіўнасці стралковага агню за карткі час. Пляцірадныя вінтоўкі, якія знаходзіліся на ўзбраенні народных місіцаў, вырашалі зыход бен не ў лепши бок. Нічога больш не заставалася, як ствараць зброю самім. Аўтаматы, пісталеты, гранатамёты самых незвычайных формі і ніколі невядомых дагэтуль сістэм збройнай літаральна на вінціку...

Каталог унікальнай калекцыі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны «Партызанская зброя» неу забаве ўбачыць свет у Выдавецкім доме «Звязда». Падабадна праца ў беларускай гістарычнай гравії выхадзіць упершыню. Больш за тое, не існуе такога каталога і на ўсёй постсовецкай прасторы. А ўсё там, што сама калекцыя самаробнай партызанская зброя з'яўляецца рарытэтнай у фондовых зборах музея. Аналагу ёй ніяма ва ўсім свеце: 62 прадметы, і ні адзін з іх не паутарае іншы!

Яшчэ ў верасні 1943 года, калі толькі былі вывезены першыя на селеніні пункты Беларусь, ЦК КПБ было прынята рашэнне стварыць музей барацьбы беларускага наўара. Аб гэтым паведамлялі ў тым вуградзе — туды, дзе ішла партызанская вайна, стваралася наша гісторыя. Партызан заклікалі збіраць і захоўваць дакументы, фотографы, друкаваныя выданні, зоры самаробнай зброя.

Так самаробная партызанская зброя стала аднойн з першых калекцый музей ў Мінску. Яна фарміравалася літаральнай разам з сям музэем. Яшчэ не скончылася вайна, а партызаны начали несці сюды свае трафеі.

— Я лічыла аднаго з бытых дырэктараў музея Пятра Лавецкага, які ў гады вайны ўзначальваў штаб партызанскаіх брыгады «Буравесні», — гаворыць адзін з аўтараў каталога, **намеснік галоўнага захавальніка фонда музэя Галіна СКАРЫНКА**. — Вось што ён расказаваў: «Калі мы ўспышымо атрымлі вады, якія дадзены для яго патрэбна нешта пакідаць, падумамі: лепши бы яны зброяю пераспалі. А ранды да нас дайшоў: раз музей — значыць, хутка Перамога». Потым Пётр Скрыдловіч прыйшоў у музей з думкай чамаданамі дакументу толькі яго быры.

Нават сам першы сакратар ЦК КП(б) Беларусь Панцеляймон Пана-марэнка перадаў у музей некалькі сваіх рэчаў, якія сёння адносяцца да найбліжэйшых рагытніц. Так у музэі з'явіўся пісталет-кулямёт сістэмы Шпагіна (у прастамоўі — аўтамат ППШ). Толькі не звычайні, а створаныя працоўнымі заводаў ім Сталіна ў дзень выпуску мільённага аўтамата. Гэты быў адзін з 20 ППШ, выкананых у асаблівым афармленні. Такі быў толькі ў Сталіна, маршаля Ракасоскага, Жукава, Васілеўскага і некаторых іншых буйных военачальнікі. Акрамя таго, Панцеляймон Кандратавіч перадаў у музей два самаробныя нажы, якія мы падарылі партызанам, некалекі пісталеты, у тым ліку аднін вельмі родкі. Старшыня Цэнтральнага штаба партызанскаіх руху не толькі прымайшылі, якія тычыліся музейнай справы, але і сама ўсім гэтым аправдалісь на сваіх характары.

Адразу пасля выездання Мінскіх беларускай стаціцы начала пракацаць спецыяльная група па стварэнні музейнай экспазіцыі. Толькі на руку ім быў вельмі значны падзея. 16 ліпеня 1944 года ў

Майстэрня па выработе зброй
у 1-й Бабруйскай партызанскай брыгадзе
Магілёўскай вобласці.
1943 год.

разбураным Мінску адбываўся адзін з самых незвычайных парадаў: на попі гарадской індрома, які перад гэтым быў размінаваны, пад сваімі баявымі сцягамі, трывамоць у руках зброяю, прайшли калі 30 тысіч савецкіх партызан. Такім прыгожым стала завяршэнне партызанскаіх барацьб ў Беларусі. Пачалося мірнае жыццё. Адразу пасля парада, перадаўшы ў музэй зброяю і рыштунак, дзясяткі тысяч партызан працягнулі барацьбу ўжо ў радах Чырвонай Арміі, астатнія пачалі займацца аднаўленнем разбураных гарадоў і вёсак. Некаторым партызанским камандамі праланавалі працаўця ў музэі. Гэтыя быў яго першыя спурцоўні.

16 ліпеня 1944 года
у разбураным Мінску
адбываўся адзін з самых
незвычайных парадаў:
на полі гарадской індромы
пад сваімі баявымі сцягамі,
са зброяй, прайшли
каля 30 тысіч савецкіх
партызан.

І закіпела праца. Пачалі падбягні вучыцца атрыманую ад партызан зброяю, якая была ўручную створана на лясной паліне, у зямлянцы — дзе заігурда, толькі не ў прыдатных для гэтага майстэрства! Не хапала зброя, вось і вымушаны былі партызаны майстэрцаў сабе за самімі. А іх аснову бралі тое, што засталося ад паламанай ці той, што выйшла са строю. Аднак іх ўсё роўна калі 70% дзялтулы былі самаробнымі! Прайда, у тых як ППШ такую дзялтулу, якія ўсё ўзімку амалі немагчымы з'яўляліся. Толькі дзеў калекцыі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, сирод якіх самаробнае партызанская зброя, маюць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці катэгорыі «І» у Эрэспубліцы Беларусь. І гэта пашваджана, што адны з самых простых па канструкцыі былі пісталеты-кулямёты Шпагіна, якія ён майстраваў. Спачатак з яго паказваючы, кака: «Гэта мой самаробны аўтамат». Уся група паглядзіла на яго са здзіўленнем. «Вось і вы не верыце, што гэта можна зрабіць», — дабавіў ён.

Немалую частку калекцыі складаюць пісталеты-кулямёты ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя майстры-збройнікі не прости рабантавалі зброяю сваімі рукамі, чыгунамі, гэта быў спасцілі. Гэта быў сілільны людзі, якія на сваіх працах не пакінуў ніводнай пазнанкі. Магчыма, трывамоць у руках каталяў, хтосьці пазнае свой выраб цу будзе ведаць, кім і калі ён быў выкананы.

Немалую частку калекцыі складаюць пісталеты-кулямёты ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэміякава. Гэтыя

імі з'яўляюцца пісталеты-кулямёты

ППШ народных місіцаў Пінскага партызанскаіх злучэння Янкеля Менкін і Якава Чэмія